

Kaupunginhallitus 02.11.2020 § 357

§ 357

Vuoden 2021 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksyminen (osittain Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Ojavuo Pia

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Vaihde 09 816 21

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja Mäkelä Jukka

Kaupunginhallitus hyväksyy talousarviokirjan liitteelle 1 sisältyvät talousarvion noudattamista koskevat ohjeet ja ehdottaa, että valtuusto

1
hyväksyy liitteenä olevan talousarviokirjan mukaisesti vuoden 2021 talousarvion ja taloussuunnitelman liitteineen,

2
hyväksyy liitteeltä ilmenevät päätösehdotukset valtuutettujen raha-asia-aloitteisiin ja toteaa aloitteet loppuun käsitellyiksi,

3
oikeuttaa kaupunginjohtajan korvaamaan talousarvioon merkityn peruspalvelujen ja maanhankinnan investointirahaston tuottojen 15 milj. euron käytön vastaavan suuruisella lainanotolla, jos lainanotto on edullisempaa kuin rahastojen käyttö,

4
oikeuttaa teknisen lautakunnan jatkamaan vuoden 2020 talousarviossa erikseen nimettyjen keskeneräisiksi jäävien kiinteiden rakenteiden ja laitteiden rakentamista tai rakennuttamista niille aiemmin osoitettujen kokonaismäärärahojen rajoissa,

5
oikeuttaa konsernihallinnon tekemään talousarvioon ja taloussuunnitelmaan valtuustokäsittelystä aiheutuvat sekä muut talousarvion oikeellisuutta, informatiivisuutta tai kieliasua parantavat muutokset ja tarkennukset, jotka eivät poikkea hyväksytyyn talousarvion ja taloussuunnitelman sisällöstä, eivätkä oleellisesti muuta tuloslaskelman tilikauden tulosta eikä rahoitusosaa.

6
perustaa Urheilupuiston taseyksikön.

Käsittely

Puheenjohtaja Partasen kannattamana ehdotti, että kaupunginhallitus jättää vuoden 2021 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksymisen pöydälle ja pyytää siitä valtuuston neuvottelutoimikunnan lausunnon siten, että asia voidaan käsitellä kaupunginhallituksen kokouksessa 23.11.2020.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja tiedusteli, voidaanko puheenjohtajan ehdotus yksimielisesti hyväksyä. Koska ehdotusta ei vastustettu, puheenjohtaja totesi kaupunginhallituksen hyväksyneen sen.

Päätös

Kaupunginhallitus jättää vuoden 2021 talousarvion ja taloussuunnitelman hyväksymisen pöydälle ja pyytää siitä valtuuston neuvottelutoimikunnan lausunnon siten, että asia voidaan käsitellä kaupunginhallituksen kokouksessa 23.11.2020.

Selostus

1. Vuoden 2021 talousarvio- ja taloussuunnitelma

Vuoden 2021 talousarvio- ja taloussuunnitelmaesitys on valmisteltu Espoo-tarinan ja valtuustokauden tavoitteiden, 19.10.2020 hyväksytyyn Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus- ja sopeutusohjelman tavoitetasojen, linjausten ja toimenpiteiden sekä 19.10.2020 valtuuston hyväksymän talousarvio- ja suunnitelmakehyksen tavoitteiden ja päätettyjen veroprosenttien mukaisesti.

Suomen talouskehitys

Talouden näkymät niin Suomessa kuin maailmantaloudessa ovat edelleen hyvin epävarmoja. Tautitilanne on pysynyt Suomessa hyvänä ja ennusteissa oletetaan, että näin on myös tulevaisuudessa. Covid-19-epidemian uudelleen puhkeaminen on ennusteen merkittävin alasuuntainen riski. Toisen aallon taloudellisten vaikutusten suuruus riippuu sekä julkisen vallan toimista epidemian hillitsemiseksi ja talouden tukemiseksi, että näiden toimien vaikutuksesta taloudenpitäjien päätöksiin. Jos talous ei ole ehtinyt täysin palautua ennen toista aaltoa, saattaa talouden supistuminen jäädä keväällä nähtyä pienemmäksi. On kuitenkin todennäköistä, että silloin talouden kasvupotentiaali pienenee ja kriisin vaikutukset jäävät pidempiaikaisiksi.

Valtiovarainministeriön syksyn taloudellisen katsauksen mukaan BKT supistuu kuluvana vuonna 4,5 prosenttia. Viennin lisäksi supistuvat yksityinen kulutus sekä yksityiset investoinnit. Julkisten menojen lisääntyminen tukee talouskasvua tänä vuonna. BKT:n arvioidaan kasvavan 2,6 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Kuntatalouden näkymät ovat syksyllä 2020 poikkeuksellisen haastavat. Tilinpäätöstietojen mukaan kuntatalous jatkoi heikkenemistään vuonna 2019, sekä peruskuntien toimintamenot että lainakanta kasvoivat samalla, kun vuosikate aleni. Keväällä 2020 Suomeen levinnyt koronaviruspandemia sekä sitä seuranneet hallituksen maaliskuussa asettamat rajoitustoimet ovat vaikuttaneet merkittävästi koko julkiseen talouteen ja kuntatalouteen sen osana.

Vuoden 2020 kuntatalouden yhteenlaskettu tilikauden tulos ja rahoitusasema ovat kuitenkin muodostumassa selvästi kevään 2020 kuntatalousohjelmassa esitettyä vahvemmaksi hallituksen lisätalousarvioissa kuntatalouteen kohdennettujen tukitoimien takia. Hallitus on tukenut kuntakenttää kahdella suoralla koronatukipaketilla sekä monilla muilla tukitoimilla. Ensimmäinen tukipaketti ylsi 1,4 miljardiin euroon ja toinen 1,45 miljardiin euroon. Tukisummat ovat kunta-valtiosuhteessa aikaisemmin tehtyihin päätöksiin peilaten poikkeuksellisen suuret.

Valtion toimenpiteiden vaikutus kuntatalouteen on vuonna 2021 yhteensä 865 milj. euroa kuntataloutta vahvistava verrattuna vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon. Kuntataloutta vahvistavat erityisesti lisäykset kuntien valtionosuuksiin ja yhteisöveron jako-osuuden korotukset.

Kuntatalouden rahoitusasema kohenee hieman vuonna 2022 vuoteen 2021 verrattuna, mutta pysyy edelleen selvästi alijäämäisenä. Menojen ja tulojen rakenteellinen epätasapaino kasvattaa kuntien velkaantumista. Kuntien ja sairaanhoitopiirien velka suhteessa BKT:hen kasvoi vuonna 2019 9,8 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu jatkuu paikallishallinnon alijäämien vuoksi ripeänä lähivuosien ajan.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelua on jatkettu pääministeri Sanna Marinin hallituksen johdolla. Talousarvio on laadittu voimassa olevan lainsäädännön perustella eikä keskeneräistä uudistusta ole huomioitu taloussuunnitelmassa.

Talousarviokirjan rakenne ja muutokset

Talousarviokirjan alussa on valtuuston 11.9.2017 hyväksymät Espoo-tarina, valtuustokauden tavoitteet sekä poikkihallinnollisten ohjelmien kuvaukset. Espoo-tarinan jälkeen on Taloudellisesti kestävä Espoo-tuottavuus ja sopeutusohjelma, joka ohjaa talousarvion ja tavoitteiden suunnittelua 2021-2025. Yleisteksteissä kuvataan suomen talouden sekä Espoon toimintaympäristön ja talouden kehitystä.

Kuntalain 110 § mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Konsernin talous luvussa esitellään konsernirakenne sekä konsernista laadittu, kaupungin ja yhteisöjen pitkänaikavälin toiminta- ja taloussuunnitelmiin perustuva konserniskenaario. Skenaariolla kuvataan konsernin taloudellista asemaa, vastuita sekä taloussuunnitelmakauden investointeja ja niiden rahoitusta. Luku sisältää myös konsernin merkittävälle yhteisöille valmistellut, Espoo tarinaa toteuttavat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Vuonna 2021 tulos- ja/tai toiminnallisia tavoitteita on asetettu Espoon Asunnot Oy:lle, Omnialle, HSL:lle, HSY:lle, HUS:lle Länsimetro Oy:lle, Espoo Catering Oy:lle, Espoo Marketing Oy:lle, EMMA-Espoon modernin taiteen museolle, Espoon Kaupunginteatterille sekä kiinteistöjä omistaville yhtiöille.

Talousarvio ja-suunnitelmaosa koostuu peruskaupungin käyttötalous-, tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosan sekä liikelaitosten ja erillisten taseyksiköiden suunnitelmista. Talousarviokirjan liitteet sisältävät valtuuston talousarviota ja -suunnitelmaa koskevat päätökset, jotka liitetään lopulliseen taloussuunnitelmaraporttiin, talousarvion sitovuutta ja seurantaa koskevat määräykset ja kaupunginhallituksen päättämät talousarvion sitovuutta koskevat ohjeet sekä hankekohtaisen investointiohjelman.

Taloussuunnitelma 2021-2023

Taloussuunnitelma 2021-2023 perustuu Espoo tarinaan ja toteuttaa valtuustokaudelle asetettuja tavoitteita, erityisesti Koulut kuntoon ohjelmaa ja Espoon talous on tasapainossa. Talousarvio ja suunnitelma toteuttaa

Taloudellisesti kestävä Espoo – tuottavuus ja sopeutusohjelman tavoitetasoja, linjauksia ja toimenpiteitä.

Väestön kasvuvauhti vuonna 2020 on ennakkotietojen perusteella huomattavasti edellisvuotta hitaampaa, mutta väestöennusteen mukaan Espoon väestönkasvu jatkuu 2021–2030 vuosittain keskimäärin noin 4 500 asukkaan lisäyksellä. Väestönkasvun myötä Espoon ikärakenteessa tapahtuu muutoksia. Vuonna 2019 sataa 15–64-vuotiasta kohti väestössä oli 51 lasta tai vanhusta. Vuonna 2030 sataa työikäistä kohden on 52 lasta tai vanhusta. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee. Vuoden 2019 lopussa espoolaisista oli vieraskielisiä 18 prosenttia. Vuonna 2018 tehdyn Helsingin seudun vieraskielisen väestön ennusteen mukaan vuoden 2029 loppuun mennessä vieraskielisiä olisi 25,7 prosenttia espoolaisista. Heikkenevä huoltosuhde ja paljon palvelevia tarvitsevien väestöryhmien kasvu haastaa Espoon taloutta.

Talousarvio ja suunnitelma

Kuluvan vuoden verotulojen kehitys

Koronavirusepidemia on vaikuttanut kuluvan vuoden kunnallisveron kehitykseen huomattavasti alkuvuodesta ennustettua vähemmän mm. veronlitysjärjestelmän takia. Kunnallisveron tuotoksi vuonna 2020 arvioidaan 1 313 milj. euroa, arvio alittaa talousarviossa oletetun vain 7 milj. eurolla. Valtion vuoden 2020 4. lisätalousarviossa kuntien osuutta yhteisöveron jako-osuudesta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä. Yhteisöveron tuotoksi vuonna 2020 arvioidaan 130 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun 3 milj. eurolla. Kiinteistövero arvioidaan tilitettävän 122 milj. euroa. Kokonaisuudessaan verotuloja ennustetaan kuluvana vuonna tilitettävän 1 565 milj. euroa, joka alittaa talousarviossa oletetun noin 12 milj. eurolla.

Verorahoituksessa Koronan tuomaa epävarmuutta

Talousarvion kunnallis- ja yhteisöveron kehitysarviot perustuvat valtiovarainministeriön syksyn taloudellisen katsauksen oletuksiin talouden kehityksestä, jotka sisältävät paljon epävarmuutta koronapandemian etenemiseen liittyen.

Vuonna 2021 verotuloja arvioidaan tilitettävän yhteensä 1 600 milj. euroa, joka on 2,2 prosenttia enemmän kuin vuonna 2020. Talousarvion valtiosuusarviot perustuvat valtiovarainministeriön 15.10.2020 julkaisemassa painelaskelmassa esitettyihin kuntakohtaisiin VM:n kunta- ja aluehallinto-osaston arvioihin. Painelaskelman mukaan Espoon valtiosuudet vuodelle 2021 ovat 39,8 milj. euroa ja veromenetysten kompensatiot 85,5 milj. euroa, yhteensä 125,3 milj. euroa. Valtiosuusluonteinen rahoitus pienenee koronakompensatioiden laskun takia noin 50 milj. eurolla vuoteen 2020 nähden. Verorahoitus (verot ja valtiosuudet) yhteensä pienenee vuonna 2021 -0,8 prosenttia vuoden 2020 ennusteeseen nähden, vuonna 2022 kasvua on 1,7 prosenttia ja vuonna 2023 noin 3,9 prosenttia.

Tulos- ja rahoituslaskelma

Toimintamenot kasvavat 3,9 prosentilla vuodesta 2020, kasvussa on huomioitu työehtosopimuksen mukaiset palkankorotukset, palvelutarpeenkasvu ja yleinen kustannuskehitys, hoitajamitoituksen muutos, oppivelvollisuuden nostaminen, tilakustannusten kasvu sekä

Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman mukaisten, vuodelle 2021 kohdistettujen tuottavuustoimenpiteiden vaikutukset. Toimintakatteen alijäämän eli nettomenojen kasvu on 3,5 prosenttia vuonna 2020. Vuonna 2022 nettomenojen kasvu pienenee 0,2 prosenttiin Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman toimenpiteitä noudattaen. Vuonna 2023 kasvu nousee 2,1 prosenttiin mm. länsimetron 2. vaiheen käynnistymisen takia.

Vuonna 2021 vuosikatetta arvioidaan kertyvän 137,6 milj. euroa, vuonna 2022 161,9 milj. euroa ja vuonna 2023 197,7 milj. euroa. Talousarviovuoden 2021 tulos on -47,6 milj. euroa alijäämäinen, taloussuunnitelmakauden viimeisenä vuonna tulos nousee Taloudellisesti kestävä Espoo – ohjelman toimenpiteitä toteuttaen 3,2 milj. euroa ylijäämäiseksi.

Vuoteen 2030 ulottuvan 10 vuoden investointiohjelman kokonaismäärä on yhteensä 2,5 mrd. euroa, keskimäärin 252 milj. euroa vuodessa. Kokonaismäärään lukeutuvat myös vuokra- ja leasing sekä projektiyhtiö mallilla hankittavat pitkäaikaiset toimitilat. Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman linjauksen mukaisesti kaupungin investointitasoa on laskettu hankkeiden toteutustapaa, laajuutta ja kustannuksia tarkastamalla. Investointiohjelma on valmisteltu siten, että kaupungin investoinnit ovat noin 2,29 mrd. euroa ja vuokra-, leasing- ja projektiyhtiökohteita on vajaa 300 milj. euroa. Vuonna 2021 kaupungin bruttoinvestoinnit ovat 373 milj. euroa ja nettoinvestoinnit 332 milj. euroa.

Vuosikatteen heikosta kehityksestä ja mittavasta investointiohjelmasta johtuen toiminnan ja investointien rahavirta pysyy negatiivisena koko taloussuunnitelmakauden. Investoinneista pystytään rahoittamaan tulo-rahoituksella kauden alussa 41 - ja lopulla 70 prosenttia.

Talousarvio sisältää merkittäviä epävarmuustekijöitä koronapandemian etenemisen ja sen talousvaikutusten osalta. Talousarvion toteutumisesta raportoidaan kaupungin johtoryhmälle ja kaupunginhallitukselle kuukausittain ja valtuustolle osavuositarkastusten rytmissä.

Kaupungin ja konsernin lainakannan kehitys

Kaupungin ja konsernin lainakannan kasvu jatkuu taloussuunnitelmakaudella. Toimintamenot kasvavat palvelutarpeen lisääntyessä, Koulut kuntoon- ohjelman toteuttaminen kasvattaa koulujen kunnostusta ja kaupungin kestävä kasvu vaatii investointeja infrastruktuuriin. Kaupungin kasvua tukevia investointeja on tehtävä etupainoisesti suhteessa siihen, kuinka maanmyynti- ja sopimuskorvaustuotot sekä verotulot kertyvät. L. Etupainoinen rakentaminen lisää kaupungin taloudellista riskiä kasvattamalla konsernin oikaistun lainakannan (pl. Espoon Asunnot, HSY ja Länsimetro Oy:n lainoista Helsingin osuus) 3,7 miljardin euron tasolle taloussuunnitelmakauden aikana. Lainakannan kasvua ei saada pysähtymään taloussuunnitelmakaudella, vaan tavoite siirtyy vuoteen 2025, jolloin lainakanta kääntyy ennusteen mukaan laskuun. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää Taloudellisesti kestävä Espoo -ohjelman mukaista kehitystä siten, että nettomenojen kasvu saadaan tasoittumaan alle 2 prosentin ja investointiohjelmaa toteutetaan ohjelman tavoitteiden mukaisesti. Koko konsernin lainakanta nousee 5,3 miljardin tasolle vuonna 2024, jonka jälkeen kääntyy hitaaseen laskuun.

2. Urheilupuiston taseyksikön perustaminen

Valtuusto hyväksyi vuoden 2020 talousarvion yhteydessä pöytäkirjamerkinnän (nro 21):

”Tapiolan urheilupuiston kehittäminen ja jalkapallostadionhankkeen toteuttaminen käynnistyy 2020 kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti ja samalla valmistellaan erillisen Tapiolan urheilupuiston taseyksikön perustaminen.”

Hankkeen toteuttaminen on käynnistynyt vuonna 2020. Kaupunginhallitus päätti 4.5.2020, että stadionia ja sen alapuolista pysäköintilaitosta varten perustetaan KOy Tapiolan Stadion ja KOy Tapiolan Urheilupuiston Pysäköinti. Hankkeen mahdollistava Urheilupuiston pohjoisosan asemakaava on tulossa hyväksyttäväksi keväällä 2021. Kaavan vahvistuessa uudelle taseyksikölle laaditaan talousarvio vuoden 2022 taloussuunnitteluprosessissa.

Urheilupuiston taseyksikön alueen rajaus on esitetty liitteessä olevassa havainnekuvassa.

Alue jakautuu tällä hetkellä kahteen osaan:

- Urheilupuiston eteläosa on Esport-yhteisöille vuoden 2038 loppuun saakka vuokrattua aluetta, jossa on voimassa vanha 1970-luvun alussa voimaan tullut asemakaava.
- Urheilupuiston pohjoisosaan on laadittu asemakaavanmuutosehdotus. Kaava-alueella sijaitsevat nykyisin koripallon harjoitushalli, kaupungin monitoimihalli sekä Espoo Metro Areena ja sen yhteydessä harjoitushalli. Kaavaehdotuksessa on alue stadionille ja uudelle monitoimihallille sekä niiden alapuoliselle pysäköintilaitokselle ja lisäksi mailapelihallille

Alue on kokonaisuudessaan kaupungin omistuksessa.

Taseyksikön tulot muodostuvat maanmyyntituloista ja maanvuokratuloista. Menot liittyvät alueen infran toteuttamiseen. Vuonna 2020 perustetut kiinteistöyhtiöt siirretään taseyksikön omaisuudeksi.

Päätöshistoria